

Handläggare
Johanna Kleman
Telefon: 08-50825289

Till
Socialnämnden
2023-04-25

Skrivelse om Evidensbaserad social omsorg

Svar på skrivelse från Sverigedemokraterna

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen från SD om evidensbaserad social omsorg.

Sammanfattning

SD har lämnat in en skrivelse *Evidensbaserad social omsorg* till socialnämnden den 24 januari 2023. Skrivelsen innehåller ett antal frågor, bland annat om vilka metoder som erbjuds inom sociala insatser, varför metoderna används samt hur förfarandet kring urval av metoder inom en insats går till. Förvaltningen redogör i svaret för hur socialtjänsten i Stockholms stad använder sig av kunskapsbaserade metoder.

Bakgrund

Gabriel Kroon (SD) lämnade den 24 januari 2023 in skrivelsen *Evidensbaserad social omsorg* med det uttalade syftet att skapa förståelse för vilka metoder/modeller som används inom de olika sociala insatserna, samt varför de används.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 19 april 2023. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 20 april 2023.

Ärendet

I skrivelsen framför Gabriel Kroon (SD) att det förekommer många olika modeller/metoder inom den sociala omsorgen, vissa baserade på evidens, andra på bästa tillgängliga kunskap som grundar sig på mer omfattande studier eller utvärderingar. Skribenten framför behov av att skapa förståelse för vilka metoder/modeller som används inom olika sociala insatser och varför. Vidare efterfrågas om urvalet grundar sig i en organisatorisk syn, eller om dessa metoder är erkända best-practice modeller som har stöd i forskning.

- Redogör för de olika insatserna inom respektive område i den sociala omsorgen.
- Redogör för vilka evidensbaserade metoder/modeller som respektive insats använder sig av, i de fall en insats präglas av flera modeller/metoder redogör för detta, i de fall en insats inte präglas av en modell/metod redogör för detta.
- Redogör för hur arbete ser ut med att kravsätta urvalet av modell/metod för en insats.
- Motivera anledningen till varför en insats inte genomförs i enlighet med en evidensbaserad modell/metod, samt peka ut vilka insatser som inte kan anses ha en evidensbaserad metod/modell.

För att kunna besvara frågorna kommer förvaltningen att redogöra för vad som avses med begreppen evidens, evidensbaserad praktik, bästa tillgängliga kunskap samt systematisk uppföljning.

Evidens är ett annat ord för vetenskapliga belägg som talar för eller emot en teori eller en hypotes. Ofta vill man kunna beskriva hur sannolik en förklaring är, och det gör man ofta genom att undersöka hur stor evidens det finns bakom ett påstående. Evidens kan då sammanfattas som ”bästa tillgängliga bevis” vid en given tidpunkt. En mätning sker oftast utifrån det sammanvägda resultatet av systematisk insamlade och kvalitetsgranskade forskningsresultat, som ska uppfylla bestämda krav på tillförlitlighet. Stark evidens behöver inte betyda stark effekt, och svag evidens ska inte förväxlas med svag effekt. Att en insats ”är evidensbaserad” eller ”saknar evidens” säger inget om kunskapsläget och än mindre om insatsens värde¹.

Evidensbaserad praktik handlar om att medvetet och systematiskt sträva efter att bygga vård och omsorg utifrån bästa tillgängliga kunskap. Den professionelle väger samman sin expertis med bästa tillgängliga kunskap, den enskildes situation, erfarenheter och önskemål om beslut vid insatser².

Kunskapsstöd

Socialstyrelsen tar fram kunskapsstöd och metodguider samt utvecklar statistik med syftet att de insatser som erbjuds inom samhällets socialtjänst bygger på bästa tillgängliga kunskap inom området. En del av Socialstyrelsens kunskapsstöd utgörs bland annat av vägledning om hur socialtjänsten kan arbeta evidensbaserat utifrån metodguider och implementering samt stöd för systematiska uppföljningar.

I metodguiden samlas bedömningsmetoder och insatser som är aktuella för socialt arbete i Sverige. Att en metod finns med i

¹ https://www.sbu.se/vop2022_01

² <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/verksamhetsutveckling/evidensbaserad-praktik/evidensbaserad-praktik/>

metodguiden innebär inte att Socialstyrelsen rekommenderar den metoden framför andra. Syftet med guiden är istället att ge en objektiv och transparent information till verksamheter som bedriver evidensbaserad praktik³.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) är ytterligare en myndighet som har i uppdrag att göra oberoende utvärderingar av metoder och insatser inom flera områden, däribland socialtjänstens verksamhetsområde. SBU har även i uppdrag att genomföra systematiska översikter, redovisa och motivera vilka kunskapsluckor som myndigheten bedömer vara av särskild strategiskt betydelse. Enligt SBU föreligger en vetenskaplig kunskapslucka när en eller flera systematiska översikter, av god kvalitet, visar på en osäker effekt av metoder eller åtgärder, eller när en systematisk översikt av god kvalitet inom ett visst område saknas. SBU:s rapport⁴ visar att det föreligger ett stort antal kunskapsluckor inom socialtjänstens verksamhetsområde när det kommer till evidensbaserade metoder, åtgärder och insatser i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Socialtjänstområden bedöms utifrån SBU:s kartläggning därmed som ett prioriterat strategiskt område där det finns ett omfattande behov av forskning och systematiska kartläggningar avseende evidensbaserade metoder och insatser.

Evidensbaserad praktik inom social omsorg

Utifrån ovan givna förutsättningar arbetar socialtjänsten i stor utsträckning utifrån evidensbaserad praktik. Arbetssättet innebär en sammanvägning av professionens expertis, bästa tillgängliga kunskap samt den enskildes situation, erfarenhet och önskemål vid beslut om insatser. Hur dessa faktorer vägs samman beror på det nationella och lokala sammanhanget så som gällande lagstiftning på området, riktlinjer och sammanställning av lokal kunskap. Eftersom det inte finns vetenskaplig kunskap om alla insatser som används i socialt arbete får man i vissa fall stödja sig på andra källor och kunskap som säger något om nyttan med insatserna. Professionen bedriver även själv ett viktigt arbete med att generera systematisk kunskap genom att följa upp beviljade insatser och hur det går för de enskilda individerna.

Sammanvägningen av kunskapskällorna görs i dialog mellan den professionelle och brukaren och beslutsgrunderna redovisas öppet. Denna transparens är en väsentlig del av en evidensbaserad praktik, bland annat eftersom det underlättar utvärdering och inläring. I

³ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/>

⁴ Behov av praktisknära forskning och vetenskaplig utvärdering. SBU, Rapport 263/2017.

vissa fall har den vetenskapliga informationen en minimal betydelse, till exempel vid beslut om belopp och tid för utbetalning av försörjningsstöd. I andra fall har forskningsresultat större betydelse, till exempel om en kommun står inför ett beslut om att satsa på en ny insats som kräver resurser i form av utbildning, licenser eller liknande.

Det räcker inte att enskilda individer eller professionen i sin helhet tror att en insats är bra. När vetenskapliga studier visar att en åtgärd är mer effektiv än en annan innebär det inte att den fungerar för alla. Det är den genomsnittliga effekten för gruppen som ligger till grund för slutsatserna. Det är därför viktigt att det finns vetenskapliga belägg för att insatsen inte kan orsaka skada. Det är inte alltid bättre att göra något än att inte göra något alls⁵.

Kartläggning av socialtjänstens insatser

Som redogjorts för ovan skiljer sig behov och utbud av insatser och metoder både nationellt, regionalt och så är även fallet inom Stockholms stads stadsdelsnämnder. Riktningen mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst är ett viktigt arbete som ständigt pågår inom socialtjänstens verksamhetsområde. Att redogöra för vilka insatser som erbjuds, vilka metoder som används och på vilket sätt detta sker skulle innebära ett omfattande och tidskrävande arbete. Förvaltningen hänvisar i denna del till den kartläggning som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillsammans med kommunerna genomförde under hösten 2021. Kartläggningen är den första i sitt slag och ger en översikt av vilka insatser som finns tillgängliga och vilka behov som tillgodoses genom dessa⁶.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Maria Karlsson
Tf. avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse om Evidensbaserad social omsorg.

⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/arbete-evidensbaserat/>

⁶ Kartläggning av socialtjänstens insatser, Sveriges Kommuner och Regioner, 2022.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-04-12
Maria Karlsson, Tf. avdelningschef	2023-04-12